

Zaufać nauce!

Rozmowa z dr n. med. Iloną Małecką, adiunktem w Katedrze i Zakładzie Profilaktyki Zdrowotnej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Pandemia cały czas nie odpuszcza i zagraża naszym płucom. Zwłaszcza, że poważne niebezpieczeństwo stanowią także inne infekcje dróg oddechowych – w przypadku dzieci m.in. te wywoływane przez pneumokoki...

Tak, te bakterie wykazują niezwykłą synergiją z wirusami grypy i mogą powodować groźne dla dziecka powikłania pogrypowe. Same pneumokoki również mogą wywołać zapalenie płuc. Są to bardzo poważne infekcje, obejmujące duże fragmenty płuc, często o ciężkim przebiegu i z wysokim ryzykiem powikłań. Na szczęście dysponujemy skuteczną profilaktyką – przypomnę, że od 1 stycznia 2017 r. prowadzimy program powszechnych szczepień przeciwko pneumokokom. Mam nadzieję, że niebawem pojawią się dane, które będą potwierdzały skuteczność szczepień w profilaktyce zapalenia płuc u małych dzieci. Takie dane zebrano już w innych krajach, które zaczęły szczepić wcześniej od nas.

Kiedy możemy szczepić dzieci przeciwko chorobom układu oddechowego?

Pierwszą dawkę szczepionki przeciwko pneumokokom podajemy już po ukończeniu 6. tygodnia życia, ponieważ tych zakażeń najwięcej jest w grupie małych dzieci. Szacuje się nawet, że wiek poniżej 2. roku jest sam w sobie czynnikiem ryzyka, zwłaszcza jeśli chodzi o ciężki przebieg infekcji pneumokokowej. W tym samym czasie, najlepiej w ramach jednej wizyty, powinniśmy kwalifikować dziecko do szczepienia przeciwko krztuścowi. Jest to bardzo groźna choroba, która wiąże się z gwałtownymi napadami kaszlu. Zwłaszcza u małych dzieci grozi bezdechem, czyli zatrzymaniem oddychania – a to zawsze jest sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia dziecka.

Kolejne szczepienie obowiązkowe zabezpiecza przed bakterią *haemophilus influenzae*. Nie należy mylić jej z patogenami grypy, chociaż nazwa może do tego skłaniać. Ta bakteria (HIB) powoduje groźne schorzenia – od zapalenia ucha środkowego do zapalenia nagłośni. Są one bardzo poważne w przebiegu i mogą szybko doprowadzić do niebezpiecznych duszności, a także do zapalenia płuc. Dlatego to szczepienie powinniśmy wykonać w trakcie pierwszej wizyty szczepiennej w poradni POZ po ukończeniu 6. tygodnia życia dziecka.

Czy szczepionki podawane dzieciom są bezpieczne i skuteczne?

Szczepionki oferowane najmłodszym są stosowane na świecie od dawna i mają bardzo dobrze udokumentowany profil skuteczności oraz bezpieczeństwa. Szczepionki są w ogóle jednymi z lepiej przebadanych produktów, które podajemy dzieciom. W badaniach klinicznych bezpieczeństwo szczepień jest monitorowane i analizowane na każdym etapie i jest równie ważne jak immunogenność czy skuteczność szczepionek. Odczyn

poszczepienne, takie jak gorączka czy reakcje miejscowe, dotyczą niewielkiej grupy szczepionych.

Czy przeciwko pneumokokom warto szczepić także dorosłych – rodziców i dziadków?

Epidemiologia zakażeń pneumokokowych dotyczy w pierwszej kolejności dzieci, a następnie osób starszych, powyżej 60–65 roku życia. Dlatego w okresie pandemii pojawiły się jednoznaczne zalecenia, aby w populacji osób starszych stosować szczepienia przeciwko patogenom układu oddechowego: grypie oraz właśnie pneumokokom.

Na ile koronawirus wpływa na zagrożenie zapaleniem płuc u dzieci?

Do tej pory, w każdej fali pandemii, dzieci stanowiły kilka procent zachorowań, a COVID-19 przebiegał u nich raczej łagodnie. Zdarzały się ciężkie zapalenia płuc, ale stanowiły one wyjątki. Historia pandemii pokazuje jednak, że liczba ciężkich przebiegów z każdą falą jest coraz większa. W czwartej fali, gdy wariantem dominującym jest Delta, ciężkie przypadki częściej pojawiają się wśród nastolatków. W okresie nastoletnim, podobnie jak u dorosłych, bardzo ważnym czynnikiem ryzyka ciężkiego przebiegu COVID-19 jest otyłość. Muszę przyznać, że jako pediatra obserwuję czwartą falę z niepokojem i obawiam się, że może ona w zdecydowanie większym stopniu niż poprzednie dotknąć populacji dziecięcej, częściej powodując ciężki przebiegi także u najmłodszych.

Ostatnio sporo słyszy się też o RSV oraz innych infekcja dróg oddechowych. Które z nich są najgroźniejsze dla małych pacjentów?

Najbardziej obawiamy się zakażenia dolnych dróg oddechowych – zapaleń oskrzeli i płuc. W tej chwili obserwujemy duży wzrost liczby wywoływanych przez wirus RSV zapaleń oskrzelików. To poważna choroba, której terapia często wymaga hospitalizacji i tlenoterapii. Dla pediatrów obecny etap jest bardzo trudny, a może nawet najtrudniejszy od początku pandemii.

Czy jest możliwa profilaktyka w przypadku RSV?

Niestety, jeszcze nie mamy skutecznej szczepionki. Możemy zapobiegać, podając odpowiednie przeciwciała. W naszym kraju dotyczy to obecnie wyselekcjonowanej grupy dzieci urodzonych przedwcześnie, gdyż one chorują najciężiej. Warto też zabezpieczać się przed innymi infekcjami, przede wszystkim przed grypą, która może zająć zarówno górne, jak i dolne drogi oddechowe, powodując zapalenie płuc. W tym wypadku dysponujemy szczepieniami już od 6. miesiąca życia.

Czy dzieci zaszczepione przeciwko Covid-19 będą lepiej chronione przed koronawirusem?

Zdecydowanie tak. Szereg publikacji naukowych, na przykład w Stanach Zjednoczonych, dowodzi, że dzieci szczepione mają zdecydowanie mniejsze ryzyko ciężkiego przebiegu i hospitalizacji w porównaniu z dziećmi nieszczepionymi. Taki też jest cel szczepionek przeciwko SARS-CoV-2: chronić nie tyle przed samą infekcją, ile przed ciężkim jej przebiegiem, hospitalizacją i zgonem. I to zadanie szczepionki wypełniają bardzo skutecznie. Zresztą przed różnymi szczepionkami stawiamy różne cele. Nie zmienia to

jednak faktu, że zmniejszenie liczby ciężko chorych i zmarłych z powodu danej choroby jest niewątpliwym i wymiernym sukcesem medycyny.

Czy możemy ustalić efekt populacyjny szczepień?

Tak, ten efekt został dowiedziony w przypadku szczepień przeciwko pneumokokom czy Hib. Warunek jest jednak taki, że szczepienia muszą być powszechne i objąć zwykle powyżej 90 proc. populacji. Wówczas infekcja w populacji wygasa i przestają chorować także te osoby, które nie były objęte szczepieniami. Podobnie wygląda kwestia szczepień przeciwko koronawirusowi. Taki jest zresztą główny cel programów szczepień: osiągnięcie w możliwie krótkim czasie odpowiedniego stopnia wyszczepienia populacji.

Jak u dzieci leczy się zakażenia bakteryjne i wirusowe?

W przypadku zakażeń bakteryjnych dysponujemy skutecznymi antybiotykami. Ich zastosowanie powinno przynieść w ciągu 2 dni ustąpienie gorączki, a następnie powinniśmy obserwować stopniowy proces zdrowienia małego pacjenta. Zdarza się jednak, że mimo włączonego antybiotyku przebieg schorzenia jest ciężki i pojawiają się groźne powikłania.

W przypadku schorzeń wirusowych posiadamy zdecydowanie uboższy arsenał. Dysponujemy skutecznym lekiem hamującym replikację wirusa grypy, jednak na przykład w przypadku wirusa RSV nie mamy żadnego skutecznego leku. W efekcie mamy niewielki wpływ na skrócenie czasu przebiegu infekcji (rodzice często o to pytają). Co do zasady, możemy stosować tylko leczenie objawowe.

Jak możemy chronić nasze dzieci przed niebezpiecznymi chorobami płuc?

Przede wszystkim **powinniśmy zaufać nauce!** Brak tego zaufania skłania do nieprawidłowych z punktu widzenia medycyny zachowań. Szczepmy więc zgodnie z zaleceniami lekarzy – zarówno dzieci, jak i dorosłych oraz osoby starsze. Ograniczajmy – jak tylko się da – infekcje układu oddechowego, ponieważ w okresie pandemii ma to znaczenie szczególne, nie tylko dla nas, ale i dla osób w naszym otoczeniu. Dorosły z RSV często choruje łagodnie, ale może zarazić dziecko, dla którego infekcja ta jest bardzo niebezpieczna. Nie zapominajmy też o podstawowych metodach profilaktycznych, szczególnie w okresie jesienno-zimowym: **zakładajmy maseczki, często myjmy ręce, pilnujmy dystansu i unikajmy skupisk ludzkich, zwłaszcza z najmłodszymi dziećmi.** I pamiętajmy o zdrowym odżywianiu! Pandemia pokazała, że stosowanie tych metod ogranicza infekcje wszystkimi drobnoustrojami przenoszonymi – podobnie jak SARS-CoV-2 – drogą kropelkową. W ten sposób my, dorośli, nie staniemy się źródłem zakażenia dla naszych dzieci.

Autoryzowany wywiad prasowy przygotowany przez Stowarzyszenie Dziennikarzy dla Zdrowia w związku z XXIX edycją warsztatów edukacyjno-informacyjnych z cyklu Quo vadis medicina? pt.: „Zapalenia płuc - wyzwania medyczne”, zorganizowanych z okazji Światowego Dnia Zapalenia Płuc. Listopad 2021.